

ការបង្កើតសេចក្តីតាម៖ ការណើការជនសង្គមនិងការបង្ហាញសំណុះ

បទអត្ថប្រយោជន៍សាលាប្រជាម សំណុះរឿង ៣៣៦/២០០៥ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០០៥
និងលេខ ៤៦៣/២០០៥ ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥ របស់គណការកំពុលប្រទេស នៃ
ស្ថាប្រ (ផ្ទុកព្រហ្មណា)

ដោយលោកចៅប្រជាម Michael BOHLANDER²³ ភូមិស្សុវាណដី ច្បាប់ព្រហ្មណា (Journal
of Criminal Law) ភាគ ៧០ (៣) ឆ្នាំ ២០០៦

បកប្រែដោយហណ្តិត មាស ឬក ដោយមានការអនុញ្ញាតពីលោកចៅប្រជាម Michael
BOHLANDER

នៅក្នុងសំណុះរឿងទាំងពីរនេះ គុណភាពរាយនឹងការអនុញ្ញាតឲ្យចែកចាយដែលមែន
ឡូសសំណុះចេញដោយចៅប្រជាមសិទ្ធិបង្កើតក្នុងសំណុះរឿងទាំងនេះ ទាំងពីរនេះ គឺជាបទល្មើស
ឆ្នាំ២០០៥ និងឆ្នាំ២០០៦ ក្នុងនីតិវិធីមួយនៃជំណើរការវិនិត្តិភាព និងការបង្ហាញប្រកាស ១៦ តីឡ្យប្រជាម ត្រូវបាន
ដូចជាដែលជាចំណួនដើម្បីបង្កើតក្នុងថ្ងៃរឿង ក្នុងករណីទាំងពីរនេះ កសិការាជាមប្រកាស
មួយចំណួននៃភ្នាប់ជនត្រូវបាននិងបទល្មើសជាថម្យដានមកពី ការចែកចាយដែលមែនដើរឯកសារសំណុះ
ដើរឯកតាមដីការអនុញ្ញាត។ គុណភាពនឹងចំណួនក្នុងរឿងទាំងពីរ បានបង្កើតឡាសំកសិការាជាមទៀត នៅពេល
ដើរឯកតាមដីការអនុញ្ញាត និងជាក់ទន្លេនាគារយោះពេលយុរោះ ជនល្មើសបានបង្កើតសារឡូក្រោះគុណភាព
កំពុល ដោយអេអាងចា ដីការបំពានសិទ្ធិជិវិតិវិធីការដែលជាលទ្ធផលការជាក់ទោសនេះបំពាន
គោលការណ៍សន្យាតំបាចិនទាន់មានទោស (presumption of innocence) ដោយសារគុណភាព
ការដើរឯកលើកសិការាជាមដែលមិនអាចទទួលយកបាន (inadmissible evidence) ហើយប្រសិនបើ
គុណភាពនេះវានឹងមិនមានការបង្ហាញប្រកាសទេ (no case to answer)។ គុណភាពកំពុល
បានសម្រេចលុបគោលការដូចនាទោសទាំងពីរ ដោយត្រូវកម្រោះមានការកាត់សេចក្តីជាថ្មី៖
ដីការមិនមានការជាក់លាក់ និងហាក់ទំនងជាភ្លាមាន់ពេសម្រាប់ប្រចាំថ្ងៃប្រចាំសប្តាហិត្តិការរបស់
បួលិស។ ក្នុងសំណុះរឿងលេខ ៤៦៣/២០០៥ គុណភាព អេអាងក្នុងចំណួចលេខ ៤ ជាដើរឯកនៃ
ការវាយតម្លៃអង្គច្បាប់នៃសំណុះរឿងចាំ: ពាករអនុវត្ត ផ្លូវការមិនបានបង្ហាញដីការនេះ
ប្រកាសទៅពាករប្រចាំថ្ងៃប្រចាំសប្តាហិត្តិការរបស់បាន (អនុវត្តទៅ)។

²³ លោកចៅប្រជាម Michael BOHLANDER ជាសហចៅប្រជាមសិទ្ធិបង្កើតនៃ អង្គភាពនិងប្រវិសាមិនក្នុងគុណភាព
កម្ពុជា។

ព្រឹត្តិបត្រមេធានីលខ១៩៩ (តុលា-ធ្នូ ២០១៨)

នៅពេលស្ថាប់យ៉ាងជាក់លាក់ថា បួលសាន់ប្រតិបត្តិការងារប្រកបដោយវិធីរឹង និងសុខុមាភិត្យកំដៅយ កំបុងក្នុងការិនីតន់ដល់សហការិជាតុលាការក្នុងអង្គរបស់ខ្លួនថ្មីក្រោមគុណភាពកំពុលបានអេអាងថា កិច្ចនោះមិនមែនជាសកម្មភាពសុខអង្គភាពសំខាន់ថ្មីក្រោមសុខអង្គភាពទេ។ គុណភាពកំពុលប្រើបារក្សាតាការមិនគោរព/ប្រមាណ (disgrace ful) និងអេអាងនូវកង្វែងភាពសកម្មដីអាណក្រក់ (lamentable lack of rigour) ក្នុងសំណុំរឿងម្បយ ដែលថ្មីក្រោមម្នាក់អសកម្មបំផុត។

យោចល់

វាគារពិចារណាដែលមួយស្តីពី ឆ្នាំប់របស់យើង ប្រសិនបើបុគ្គលម្នាក់បានទទួលស្ថាប់ការចូលរួមក្នុងការតាំងចូលខុសច្នាប់នូវគ្រឹះដោយហិរញ្ញវត្ថុនក្នុងចំណុនប្រើន ប្រសិនបើពីរួចរាល់ការត្រួតពិនិត្យការងារបានបន្ថែម។

វិធីសាស្ត្រនេះ(ឬចុងក្រោយ) នាំឡើមានភាពកំយឆ្លាចរបស់ពលរដ្ឋជាថ្មីនូវព្រមទាំងមេធានី ក្នុងចំណោមប្រជាធិន ដោយសារមានអារម្មណ៍ថា ខត្តិជិជននឹងមានសេវភាព ដោយសារម្រឹង បានធ្វើសប្បហេស (constable has blundered)។ នេះប្រសិនបើប្រើប្រាស់នូវសេចក្តីផ្តើម ការណែនាំពេញនិយមលើកទ្វីងដោយចោរក្រោម Cardozo ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦២ ក្នុងសំណុំរឿង *People v Delfore* 242 NY 13 ក្នុងទំព័រ ២១ (...ប្រជាធិនស្រដៀងនេះភាពប្រើន នឹងសម្រេច នូវសេចក្តីប្រចាំថ្ងៃយ៉ាងខ្សោះ ដើម្បីការពារនូវសិទ្ធិបែស់ពួកគេនាទេដើលពួកគេខ្សោនឯងកំពុងទទួលអងនូវធម្មិតាក នៃការកាត់ទោសដើរកាមកសុគាងប្រពេទនេះ)។ អារម្មណ៍ប្រូយ៉ា ខត្តិជិជនអាចចុងក្រោយនាមានពិតប្រាកដជាតិសេសក្នុងករណីបទលើសង្គន់ថ្វ ដូចជាការលោកសេពសន្យវិបុមនុស្សយាតា ក្នុងរឿងកីឡ Leon ពូលការកំពុលសហរដ្ឋភាពមិនអាចការិកអាងចា វិធានបងីសេដកសុគាង (exclusionary rule) ថែងក្នុងវិសោធន៍យកម្មទី៤ និងមិនអនុវត្តចំពោះករណីកសុគាងទទួលបានដោយសម្រេចតុជិល និងជាសក្តានុម៉ែត្រដូរកលើដីការកែវិធាន ដើលក្រាយមកដីការនេះត្រូវបានមេយោះភាពទេ (468 US at 922, 104 SCt at 3420)។ ក្នុងរឿងកីឡ Moore 956 F2d843 សាលាខ្លួនរណីភាពមិនគិត Circuit ទី៤ បានពន្លាលូវចា ពេម្ខិនសំងមនៃវិធានបងីសេដក

នាំចូលក្រុងជនមានសេវាការ ដោយសារម្រឹតានធ្វើសម្រេចហើយ។ ថ្ងៃព្រម Cardozo បាន ថ្លែងទាមទារមិនចូលអនុវត្តវិធាន ចំពោះស្ថានភាពដែលម្រឹតានធ្វើការដោយហ្មត់ចត់។ ដូច នេះដែលបានបញ្ជីលីស ប្រាប់អាជ្ញាដៅការដោយសុខុចិត្តកំហុសបន្ទាប់មក បុទ្ធដើម្បីសង្គ្រាប់ ដែល អាចកើតមានដោយម្រឹតុលាការក្នុងការផ្តល់នូវដំណឹងការ បុងប្រាប់ដោយតុលាការ។ ជាការពិត ការលើកលែងដោយមូលហេតុសុខុចិត្ត (good faith exception) គឺទទួលយកបាន ក្នុងទម្រង់ចំបង ប្រសិនបើវិធានបង់សេដ្ឋការនិងសាស្ត្រជាក់ពីនីយោ ។ ដូចនេះ វាគិនមានអត្ថនីយោ ទេ ដែលជាក់ពីនីយោលីបូលីសខណ៍ៗ: ដែលពួកគេមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុស។ កំហុននៃបញ្ហាអាចប្រាំ បានមែលយើញុខសត្វបន្ទិចពីប្រុងដោយ ដោយសារថា សកម្មភាពកាត់ទោសទាំងអស់ចេញ មកពីអំណោចរដ្ឋហើយរដ្ឋមិនមានសិទ្ធិលើកសំអាងសុខុចិត្តភាព នៅពេលដែលរដ្ឋបំពានសិទ្ធិ ដីវិជ្ជាកជនរបស់ពលរដ្ឋខ្លួនឡើយ។ នេះដោយសារដ្ឋមានកាតពួកធម្មុត្រូវបានប្រព័ន្ធដោយ ការអេអាង នេះមិនបានធ្វើយកបន្ទិងសំណួរបន្ទាប់ថា តើអ្និទេជាដាចេលវិបាកអាចកើតមានបន្ទាប់ពីមាន ការរំលោភសិទ្ធិ និងថាគៅពីការបង់សេដ្ឋកសិករាជៈ វាគិនសាស្ត្រលូបំជុំ ក្នុងប្រចាំកាល៖ ទេស៊ ដែរប្រើប្រាស់ទេ? ។

វិធីសាស្ត្រនេះ (បង់សេដ្ឋកសិករាជៈ) មិនមានក្នុងប្រព័ន្ធផ្សាយបំពានអស់ទេ។ ជាពិសេស ប្រទេសដែលបញ្ជាប់ផ្លូវការតាមរយៈពេលនៃរបៀបតាមការនិយម បុរាណប្រាប់គំព្រោះដោយរដ្ឋ និង មានភាពទោមនស្ស ចំពោះភាពមិនភាពបំពានបាននៃសិទ្ធិសិវិលបុសិទ្ធិមួយ។ ប្រទេសអេស្តក្រុង ក្រោយពីដើរបេញពីការគ្រប់គ្រងដោយលោក ប្រុង សុស្ស ប្រុងក្នុង (Francisco Franco) នៃ ប្រទេសទាំងឡាយដែលជាក់កំឡូសង្គមខ្ពស់ លើសិទ្ធិសិវិល សុម្រឿតប្រើប្រាស់មានការដោះលែង ឧត្រិដ្ឋានចូលចូលនៅក្នុងក្រុង ករណីទាំងពីរសម្រាប់ដោយក្នុងការកំពុល ដូរការសិស្សកំពុងការ សាស្ត្ររបស់ក្នុងការដោយមូលនុញ្ញអេស្តក្រុង បានបង្ហាញឡើងដែលវិបាកនៃវិធីសាស្ត្រនេះ។ វិធីសាស្ត្រ នេះ ទាំងនេះទទួលតទិន្នន័យខ្លាំងពីរដូចគ្នា ជាក្នុងការអនុវត្តគោលការណ៍នេះ។ ជំហាន ប្រកាស់យកដោយក្នុងការកំពុលរបស់អេស្តក្រុង ទទួលបាននូវការសរសើរក្នុងពេលដែលការ ការពារសិទ្ធិចំបងតាមដ្ឋានក្នុងការមិនមានកំឡូសង្គមដោយសារភាពចំពាត់នៃសង្គម ប្រព័ន្ធគេរកម្ម ដែលអំណោចប្រពិបត្តិមាន អំណោចទូលំទូលាយ។ ការសរសើរនេះ មានជាបន្ទិទ្រ

ពីសេសដោយពិចារណាលើអង្គហេតុថា អេស្សីញ បានទទួលដៃនូវការរាយប្រហែរកម្មដំប្រាយ ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ហើយសាលក្រោមត្រូវបានចេញក្រាយពីមានព្រៀតិការណ៍(អេរកម្ម) ក្នុងទីប្រឈមម៉ាត្រិទ។

ខ្លឹមសារសង្គមនៃការយល់យើងរបស់គុណភាពក្នុងជីវិះទាំងនេះ បានបង្ហាញថា ការខកខានត្រួតពិនិត្យតាមផ្តុំគុណភាព ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពបើវិធានការកម្រិតសិទ្ធិបុគ្គលមានអត្ថនិយក្នុងធម្យនុ ហើយការខកខាននេះត្រូវតែតាំងមុនុយកម្មនៃវិធានការ។ ធាតុធ្មោះទាំងនេះ នៅក្រោមត្រួតពិនិត្យ តីការពិនិត្យថាគើតនានាការ វិមានភាពចំណាត់ ហើយការចាត់ចេងភស្តុតាង ត្រូវតែធ្វើការមិនវិធានការទេ បុញ្ញលការយោងដល់នក ការប្រសិទ្ធភាព (ទោះបីការយោងដល់នកសារគុណភាពកម្រិតត្រីមករអនុញ្ញាត) ក៏ដូចមូលដ្ឋាននៃការរាយព័ម្បេនេះត្រូវតែចេងយ៉ាងច្បាស់លាស់ និងធាត់លាក់ក្នុងសំរាងហេតុនៃថ្ងៃក្រោម។

គោលការណ៍ សមាមត្រូវបានច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញតម្លៃទីក្រោមពិចារណាដោយយុត្តិចត់ថាគើតីការចានប្រកាន់តម្លៃនូវវិធានការរើស្សីតម្លៃក ដូចនោះ ជួចជាការចំណាំសំឡេងសន្និដ្ឋាមទូរស័ព្ទក្រោមទាំងចាំបី វិធីសាស្ត្រនៃការរើស្សីបង្កើតដោទេទៀត មិនអាចធ្វើឡើបានបុ?។ ការពិចារណាត្រូវបានពន្យល់ចេងដែរនូវមូលហេតុនៃការចេញដីការ វិមានសារ៖សំខាន់ក្នុងការកត់សម្ងាត់ថា គុណភាពកំពុលកំណត់នូវភាពជាក់លាក់យ៉ាងច្បាស់រវាងអង្គហេតុដែលបានចោទនិងមូលដ្ឋានភស្តុតាងសម្រាប់ការចោទប្រកាន់។ ទោះបីមានការបិយាយលម្អិតនូវសកម្មភាពដែលបានចោទលើជនសង្ស័យ វិនិងមិនទាន់ត្រូវបានប្រសិនបើគុណភាពមិនបានកំណត់ជាក់លាក់នូវការយោលយើងទាំងការសង្ស័យសម្របប្រាំងនិងជនសង្ស័យ ផ្នែកតាមភស្តុតាងផ្តល់ក្នុងពាក្យសំបសិទ្ធភាព។ គុណភាពបាននិយាយយ៉ាងច្បាស់ថា ការកំណត់ចោទប្រកាន់មិនអាចជាយុត្តិកម្មសម្រាប់រាយព័ម្បេបានសំណុំរឿងត្រូវបានប្រាំងនិងជនសង្ស័យ ថាគាត់បានប្រព័ន្ធនូវសកម្មភាពចោទនោះទេ។ ការធ្វើដូចនេះ នាំឱ្យឆ្លាក់ចូលក្នុងអន្តាក់នៃអំណែងអំណែងដែល។ (circular argument)។ ជាមួយនឹងការប្រើប្រាស់ពាក្យជាច់ខាតបន្ទិចថ្ងៃក្រោមគុណភាពកំពុលបានយោងជាក់លាក់ដល់ការប្រើពាក្យឲ្យបាន មួយដូចជា “ក្រោមមានការចាត់កំង” “មួយដូរក្រីដីប្រឈម” “បញ្ជីចោលទោសពី” ជួចជា “ក្រោមមានការចាត់កំង” “មួយដូរក្រីដីប្រឈម” “បញ្ជីចោលទោសពី”

មុន “ទំនាក់ទំនង” ជាអើម នៅក្នុងពាក្យសំ និងបទបញ្ហាអនុញ្ញាតជាតាតុដូចជាល្វេទាក្យសំ ត្រូវបានចាត់ចាមានហេតុផល។ ដោយគ្នានករពិចារណាល្អតែមួយតុលាការពិតម្មយទេដូចជាលិខិតិស វាមានន័យថា វាបានរំលារអំណាចតុលាការពិតម្មយទេដូចជាលិខិតិស។

តុលាការកំពុលសង្គតែចូលនៅ ការពិចារណាល្អយលើពាក្យសំ សម្រាប់វិធានការ ក្រោមពេលវេលាទំនាក់ទំនង តាមដឹង (ex-ante view) នៃកសុតាងដូចជាលិខិតិស យុត្តិកម្មដីនឹងការ ដែលអនុវត្តប្រព័ន្ធសកម្ម ក្រាយពីភាពជាតិយនៃការសិុបអង្គត វាមាន ន័យថា ជាការធ្វើការអនុវត្តដីមានប្រសិទ្ធភាព នូវមាត្រា ១១(១) នៃច្បាប់ Ley Organica Del Poder Judicial ច្បាប់ស្តីពីអង្គតុលាការ ដែលបានចែងថា កសុតាងល្អយលើពាក្យសំ ទទួលបាន ដោយបំពានសិទ្ធិសេវាកម្មចំហេង ទៅបីដោយធ្វាល់ ឬប្រយោលតី និងមិនទទួលយកឡើយ។ ប្រសិនមិនត្រូវបានលុបបំបាត់ទេ វានឹងកម្រិតយ៉ាងច្បាប់ដូចរាយការការពារក្រោមមាត្រា៤៨ នៃ ច្បាប់ដុំដុំ ឬស្ថើស្ថើ ដែលធានានូវសិទ្ធិត្រួតពិនិត្យ ដោយតុលាការមានប្រសិទ្ធភាព ទៅលើ ទង្វើរបស់រដ្ឋ។

វាគ្រូវិញ្ញានការចែងថា ការពិនិត្យជាមុន ជាការទាមទារដោយច្បាប់ដុំដុំ ឬស្ថើស្ថើ សកម្មភាពល្អយលើសំដើរ ហើយជាពិស់នឹងការបំបាត់បំពានត្រូវពេតអនុលោម តាមគោលការណ៍សមាមាត្រ (គុណការអេស្សាលូប្រើនិយមនៃយសមាមាត្រ ដូចកាមយុត្តិសារ្យ របស់តុលាការដុំដុំនូវការឡើង)៖ វិធានការទាមទារ៖ ទី១. សមត្ថភាពនៃការបង្កើត នូវផលវិធាកដែលចង់បាន។ ទី២. វាតាំបាត់ ដោយសារថា មិនមានវិធីដែលបំបាត់បំពានពិច័ះអាចធ្វើបានដែលបង្កើតបានដល់វិធាកដូចត្រូវ បំពេញការបំបាត់បំពាន ដោយមានបំណងត្រូវពេតសមាមាត្រនឹងផលប្រយោជន៍ទទួលបានពី វិធានការដែលពេលខ្លះអាចត្រូវបានចាត់ថា “សមាមាត្រត្រូវដែលយុត្តិត្រូវ ដូចកាមយុត្តិសំណើនៅក្នុងក្រុងគ្រប់ដំណាក់កាល នៃវិធានការ ហើយនេះត្រូវបានពិនិត្យ នៅពេលពិចារណា ការដាក់ចេញវិធានការអនុវត្តនិង ការបង្កើសផែនកសុតាងស៊ូ”។

តុលាការដែលបានប្រើប្រាស់នូវត្រឹមស្តី ការបំពុលជាក់ច្បាប់ (unequivocal contamination) ហើយតុលាការបានពិនិត្យថា ពីមានកសុតាងសេសសល់ទទួលបានដូច តាមកសុតាងទទួលបានតាមរយៈការចំពោះមួយកាម្មុរស៊ូ និងថាគើតការដាក់ទៅសមាជរក្សាទុក ដោយគ្នានកសុតាងប្រហែលក្រាយនេះទេ។ ការអនុវត្តតាមត្រឹមស្តីនេះតុលាការកំពុលបានប្រកាសថា ការដាក់ទៅសនេះធ្វើឡើងដោយដូចតុលាការដែលបំពុល ហើយបាន

ព្រះតិចបញ្ជាក់លខ១៩៤ (គុណ-ផ្ទុ ២០១៤)

បងីសជករដាក់ទោស ព្រមទាំងបញ្ចាញដោះលេងជនក្រវេចទានទាំងអស់។ គុណការមិនបានពិចារណាតាក់លាក់ថាគាត់បានចិត្តក្នុងការពិភាក្សាបេតុជាលើងឈ្មោះ មានក្នុងពាក្យបណ្តឹងខ្លួនណា ដើម្បីអាជីវកម្មជាប់ពេលខ្លួនសំដល់ការការពារសិទ្ធិចម្លៃក្នុងប្រើប្រាស់បង្កើត ទៅការដោយឈ្មោះក្នុងការប្រកាស់យកនូវដំហានដាក់លាក់ ឲ្យប្រយោជន៍ដល់សិទ្ធិ និងសេវាការចម្លៃ ធ្វើយើងតម្លៃដើម្បីតួចតួចដែលប្រាកាសបញ្ចាស់ពេលវេលាដែលការពិភាក្សាបាននូវក្រម្លៃក្នុងកំណើត មានក្នុងនយោបាយសម្រាប់នឹងក្រសួងសាធារណការ បុគ្គលភាពមានការដោយឈ្មោះស្ថាប់ចាតិវិញ្ញាណ និងការបំពានអំណាចនេះ។

សេចក្តីសម្រេចទាំងប្រើប្រាស់គារការ www.poderjudicial.es.